

För Äldres välbefinnande och värdighet

Europeiska kvalitetsramar för insatser inom äldreomsorgen och äldreomsorgen

principer, råd och riktlinjer för äldres välbefinnande och värdighet

Det här är en sammanfattning av de europeiska kvalitetsramar för vård- och omsorgsinsatser som har tagits fram inom projektet WeDO. Kvalitetsramarna riktar sig till alla aktörer, såväl på EU-nivå som på nationell, regional och lokal nivå, som vill förbättra livskvaliteten hos äldre i behov av vård och omsorg. De riktar sig också till alla som vill bidra till en mer effektiv organisation av äldreomsorgen och äldreomsorgen.

WeDO (For the Wellbeing and Dignity of Older people) är ett europeiskt projekt (2010–2012) som samfinansierats av Europeiska kommissionen. Projektet har letts av en styrgrupp med 18 aktörer från 12 medlemsstater i EU. Utgångspunkten för projektet har varit ett intresse av att samarbeta för att förbättra livskvaliteten för äldre i behov av vård och omsorg och att skapa ett varaktigt och öppet samarbete mellan europeiska, nationella och lokala aktörer. Syftet har varit att förbättra kvaliteten på de insatser och tjänster som riktar mot äldre och att bekämpa våld och övergrepp mot äldre. Det gäller all äldreomsorg och äldreomsorg, samt anhörigvård, såväl offentlig som privat, som utförs i hemmet eller i olika former av boenden. Projektet har lett fram till Europeiska kvalitetsramar för insatser inom äldreomsorgen och äldreomsorgen. Dessa kvalitetsramar är inspirerade av Europeiska frivilliga kvalitetsramar för sociala tjänster som utvecklats av Sociala skyddskommittén (SPC).

Mer information om WeDO-projektet finns på www.wedo-partnership.eu.

Mål

De europeiska kvalitetsramarna syftar till att:

- Säkerställa en **gemensam bild** av hur äldreomsorgen och äldreomsorgen ser ut och bör se ut samt öka medvetenheten om behovet av att bekämpa våld och övergrepp mot äldre.
- **Öka de äldres medverkan i att definiera sina egna behov** samt de tjänster och insatser som krävs för att möta dem.
- Underlätta för vård- och omsorgsgivare att utbyta goda exempel, både inom landet och över nationsgränserna, och på så sätt bidra till att **utveckla bra och hållbara insatser**.
- Främja ett **bättre och mer samordnat informationsutbyte** mellan olika aktörer för att förbättra vård- och omsorgsinsatsernas kvalitet och effektivitet.
- **Förbättra kvaliteten inom äldreomsorgen och äldreomsorgen genom att hålla en jämn balans mellan effektivitet, ekonomi och kvalitetsutveckling**.
- Genom dessa åtgärder **förbättra livskvaliteten hos äldre** i behov av vård och omsorg.

WeDO förespråkar:

Ett rättighetsbaserat förhållningssätt till vård och omsorg så som det formuleras i En europeisk deklaration om äldres rättigheter och skyldigheter då de är i behov av vård och omsorg, samt rätten till ett värdigt åldrande fram till livets slut.

Seniorvänliga miljöer och aktivt åldrande som centrala begrepp i arbetet med att utveckla äldreomsorgen och äldreomsorgen.

Ett transparent utvärderingssystem för att se till att vård- och omsorgsinsatserna är anpassade på bästa möjliga sätt efter både mottagarens och givarens behov.

En ökad medvetenhet om anhörigvårdarens avgörande roll i processen för att förbättra kvaliteten i äldreomsorgen och äldreomsorgen. Det innefattar även ett professionellt stöd till anhörigvårdare och tid för avlösning.

Kvalitetsprinciper

En bra insats ska vara

- **Förenlig med mänskliga rättigheter och rätten till ett värdigt liv.** Det innebär att den ska ta hänsyn till äldres, deras familjers samt vård- och omsorgsgivares grundläggande fri- och rättigheter. Dessa rättigheter finns fastställda i nationella, europeiska och internationella dokument för mänskliga rättigheter.
- **Individanpassad.** Det innebär att den ska ta hänsyn till varje individs personliga integritet och på ett lämpligt och flexibelt sätt bemöta varje individs varierande behov. Syftet ska vara att förbättra livskvaliteten och garantera jämlika möjligheter.
- **Förebyggande och rehabiliterande.** Det innebär att den ska motverka en försämring av, och i så stor utsträckning som möjligt bibehålla, den äldre personens hälsa, välbefinnande och förmåga att leva ett självständigt liv.
- **Tillgänglig.** Det innebär att den ska ingå i ett brett utbud av vård- och omsorgstjänster som riktar sig till äldre. Det innebär också att det ska finnas möjlighet att välja var, när och hur insatsen bäst sätts in utifrån den äldres behov och, i förekommande fall, även familjens samt vård- och omsorgsgivarens behov.
- **Lättåtkomlig.** Det innebär att den ska vara lätt att få tillgång till för alla som behöver den. Även information och opartiska råd om utbudet av insatser och leverantörer ska finnas lättillgängliga för de äldre samt för deras familjer och anhörigvårdare.
- **Överkomlig.** Det innebär att den ska tillhandahållas gratis eller till en kostnad som är överkomlig för den enskilde utan att försämra livskvaliteten, värdigheten eller valfriheten, i enlighet med begreppet universell tillgänglighet.
- **Allsidig.** Det innebär att den ska vara utformad på ett sätt som återspeglar den äldre personens behov, förmågor och preferenser. Detta gäller i förekommande fall även familjer samt vård- och omsorgsgivare. Insatsen ska på så sätt syfta till att förbättra välbefinnandet.
- **Kontinuerlig.** Det innebär att den ska vara utformad så att kontinuiteten i insatserna säkerställs så länge de behövs, särskilt vid långvariga behov. Detta bygger på ett livscykelänkande, där äldre personer ska kunna förlita sig på ett kontinuerligt och stabilt utbud av insatser, från tidig vård och omsorg till vård i livets slutskede.
- **Resultatorienterad och evidensbaserad.** Det innebär att den i första hand ska fokusera på nyttan för den äldre, alltså vara inriktad på förbättringar av hälsan, välbefinnandet och självständigheten. Den ska också i möjligaste mån ta hänsyn till nyttan för den äldres familj, anhörigvårdare och för samhället. Detta bör bygga på bästa tillgängliga kunskap om hur man uppnår sådana förbättringar.
- **Transparent.** Det innebär att den ska vara tydlig och ge heltäckande information och råd till både nuvarande och potentiella vård- och omsorgstagare om de insatser som erbjuds, vad de kostar och hur man får tillgång till eller avslutar dem. Informationen bör vara tillförlitlig, uppdaterad och tillgänglig, både på begäran och genom allmänna kommunikationsverktyg. Vård- och omsorgstagarna bör i god tid informeras om eventuella förändringar som kommer att påverka dem och även förses med information om alternativa lösningar.
- **Anpassad efter genus och kulturell bakgrund.** Det innebär att den ska ta hänsyn till genus och kulturell bakgrund, till exempel de specifika behov som kvinnor och män kan ha samt de kulturella skillnader som kan finnas hos både personal och vård- och omsorgstagare.

Aktivitetsområden

En bra insats bör också bidra till att

- **Förebygga och bekämpa vanvård samt våld och övergrepp mot äldre.** Det innebär att äldre personer, deras vård- och omsorgsgivare samt familjemedlemmar och personal inte under några omständigheter ska utsättas för våld och övergrepp, trakasserier eller vanvård.
- **Främja de äldres egeninflytande och delaktighet.** Det innebär att de äldre, och när så är lämpligt även deras familjer, betrodda personer eller anhörigvårdare, ska uppmuntras att aktivt delta i planering, genomförande och utvärdering av insatser. Insatsen bör främja möjligheten att definiera personliga behov och behålla kontrollen över den vård och omsorg man får.
- **Säkerställa goda arbetsvillkor, god arbetsmiljö och möjligheter till kompetensutveckling.** Det innebär att insatserna ska utföras av skickliga och kompetenta arbetstagare med rimliga löner, stabila arbetsförhållanden och en hanterbar arbetsbörda. Arbetstagarnas rättigheter bör respekteras och deras tystnadsplikt, yrkesetik och professionella självbestämmanderätt bör skyddas.
- **Skapa en god fysisk miljö.** Det innebär en miljö som tar hänsyn till hälso- och säkerhetsregler för vård- och omsorgstagare, anställda och volontärer. Miljön ska vara

tillgänglig i enlighet med konceptet Design för alla samt anpassad efter miljö- och energibesparande krav.

- **Skapa samverkan.** Det innebär en aktiv medverkan och ett samarbete mellan alla aktörer, både inom den offentliga och den privata sektorn: lokala myndigheter, vård- och omsorgstagare, familjer, anhörigvårdare, organisationer, insats- och tjänsteleverantörer och deras organisationer, arbetsmarknadens parter och de organisationer som är verksamma i det lokala samhället.
- **Skapa ett system för god samhällsstyrning.** Det innebär öppenhet och insyn, hänsyn till internationell, europeisk, nationell, regional och lokal lagstiftning, effektivitet, ändamålsenlighet och tillförlitlighet gentemot vård- och omsorgstagaren och de offentliga myndigheterna när det gäller organisation och ekonomi samt kvalitativt genomförande av insatser.
- **Skapa förutsättningar för god kommunikation och ökad medvetenhet.** Det innebär att bidra till bättre kommunikation mellan alla berörda aktörer samt främja en mer positiv bild av äldre i samhället.

I den längre versionen av de europeiska kvalitetsramarna finns:

- Kvalitetsprinciperna och aktivitetsområdena, illustrerade av **fallstudier**.
- **Rekommendationer** till beslutsfattare, insats- och tjänsteleverantörer, professionella vård- och omsorgsgivare och till pensionärs- och anhörigorganisationer samt flera goda exempel.
- En **metod** för att införa kvalitetsramarna som bygger på samverkan, med förslag och exempel. Metoden innehåller fyra steg: planering, genomförande, utvärdering och kontinuerlig förbättring.

På WeDO-projektets hemsida www.wedo-partnership.eu finns många användbara exempel på god praxis och kvalitetsverktyg.

Denna publikation har medfinansierats av Europeiska kommissionen. Det fulla ansvaret ligger hos författaren och Europeiska kommissionen är inte ansvarig för användandet av informationen som finns i publikationen.

WeDO: Tillsammans kan vi göra mer!

Det krävs ett samverkande förhållningssätt för att införa de europeiska kvalitetsramarna, där alla berörda aktörer samarbetar för att leverera vård och omsorg av hög kvalitet. Det här är en inbjudan till att bygga vidare på det som redan finns och förbättra utformningen av vård och omsorg genom att inspireras av varandra.

Råd till beslutsfattare : Se till att skapa förutsättningar för att införa kvalitetsramarna. Utveckla rättvisa, hållbara och effektiva vård- och omsorgssystem samt -insatser. Hitta goda exempel och rådgör systematiskt med andra aktörer, till exempel pensionärs-, vård- och anhörigorganisationer.

Råd till insats- och tjänsteleverantörer :

Se till att rådgöra med andra aktörer, till exempel pensionärs- och vårdorganisationer. Utvärdera verksamheten genom interna kvalitetssystem som baseras på kvalitetsprinciperna och aktivitetsområdena. Anordna utbildningsprogram kring kvalitetsramarna för personalen och ta gemensamt fram goda exempel.

Råd till professionella vård- och omsorgsgivare :

Se till att använda kvalitetsramarna som underlag i diskussioner om vad som kännetecknar hög kvalitet inom vården och omsorgen. Diskutera gärna detta med kollegor, chefer, de äldre själva och deras anhörigvårdare samt med andra relevanta aktörer. Utvärdera eventuella brister och fundera tillsammans på hur de kan åtgärdas.

Råd till pensionärs- och anhörigorganisationer :

Använd kvalitetsramarna för att öka medvetenheten om behovet av att förbättra livskvaliteten hos äldre personer i behov av vård och omsorg samt deras anhöriga. Använd också kvalitetsramarna för att motverka våld och övergrepp mot äldre, för att starta nätverk i frågan samt för att kommunicera de behov och förväntningar äldre, professionella aktörer och anhörigvårdare har.

Deltagare i WeDO-projektet

- AGE Platform Europe (Projektsamordnare)
- EDE (European Association for Directors and Providers of Long-Term Care Services for the Elderly)
- Österrike: Röda korset
- Belgien: Vrije Universiteit Brussel (Belgian Ageing Studies)
- Tjeckien: Zivot 90
- Finland: Institutet för hälsa och välfärd, Helsingfors universitet samt Utbildnings- och utvecklingscentret Palmenia
- Frankrike: Fondation nationale de Gérontologie och UNCCAS
- Tyskland: Bundesarbeitsgemeinschaft der Senioren-Organisationen (BAGSO), Deutsches Zentrum fuer Altersfragen (DZA) och ISIS
- Grekland: 50Plus Hellas
- Irland: Third Age
- Italien: Anziani e non solo, FIPAC
- Nederländerna: ANBO
- Slovenien: MZU
- Sverige: SPF, Sveriges Pensionärsförbund

För mer information och den fullständiga versionen av de europeiska kvalitetsramarna:

E-post: ola.nilsson@spf.se

Telefon: 08-692 32 73

www.wedo-partnership.eu

